

MAGYAR
trendfigyelő

2007. március

**Készítette a *Magyar Gazdaságfejlesztési Intézet*
- mgfi -
munkacsoportja**

A kutatást vezette és szerkesztette:

Matolcsy György

2007. március

TARTALOM

MAGYAR TRENDEK.....	4
<i>FÓKUSZ</i>	4
<i>Megtorpant a magyar gazdaság felzárkózása az EU átlaghoz.....</i>	<i>4</i>
1. <i>A GDP-felhasználás rejtélyes alakulása 2006-ban.....</i>	<i>6</i>
2. <i>Romló közérzet és rossz makrogazdasági adatok</i>	<i>8</i>
3. <i>Második eladósodás Magyarországon</i>	<i>10</i>
4. <i>Kettős valutarendszer Magyarországon.....</i>	<i>12</i>
5. <i>A magyar gazdaság legfőbb jellemzője 2007-2008-ban a bizonytalanság ...</i>	<i>13</i>
6. <i>Magyarország lemaradt az európai innovációs versenyben</i>	<i>15</i>
7. <i>Nem a tél miatt csökkent a magyar földgázfelhasználás 2006-ban.....</i>	<i>17</i>
8. <i>Gazdaságfejlesztési pályázatok: negatív a piaci visszajelzés</i>	<i>18</i>
9. <i>Tőkevonás és életminőség.....</i>	<i>20</i>
10. <i>A férfiak és nők közötti jövedelemarány kedvező.....</i>	<i>21</i>
11. <i>A versenyképesség rejtett forrása: női vezetők</i>	<i>23</i>
12. <i>Gyorsan bővül a felsőfokú végzettségűek aránya Magyarországon.....</i>	<i>24</i>
13. <i>Magyarország két kitörési pontja: az egészségipar és a tranzit-gazdaság ...</i>	<i>25</i>
14. <i>A magyar gazdaságpolitika liberális bírálata</i>	<i>27</i>

MAGYAR TRENDEK

FÓKUSZ

Megtorpant a magyar gazdaság felzárkózása az EU átlaghoz

2006. IV. negyedévében 10 év óta először fordult elő, hogy a magyar GDP növekedési üteme nem haladta meg az EU-25-ök átlagát. Ez azt jelenti, hogy 2006 utolsó hónapjaiban már megtorpant a magyar gazdaság felzárkózása az EU átlaghoz.

1996 óta a magyar gazdaság átlagos GDP növekedési üteme 10 éves időszak alatt minden negyedévben meghaladta az Európai Unió átlagos növekedési ütemét. Ez először az EU-15-ök átlagos negyedéves GDP növekedési üteménél magasabb növekedést jelentett, majd 2004. május 1-től a 25 tagra bővülő Európai Unió átlagos növekedésénél volt magasabb a magyar GDP növekedési üteme negyedévről-negyedévre.

1989 és 1992 között a fejlett nyugat-európai országok gazdasági recessziót éltek át, amelyből 1993-tól fokozatosan váltottak át újból növekedési pályára. A magyar gazdaság ezzel szemben 1991-től zuhanórepülésbe kezdett: a piaccgazdasági átmenet következtében az 1990-es évtized elején mintegy ötödéves csökkent a magyar GDP. 1993 második felében már megkezdődött a magyar gazdaság kilábalása a piaccgazdasági átmenet által okozott recesszióból. 1994-ben már érezhető volt a konjunktúra visszatérte, azonban 1995-ben a Bokros-csomag ezt kettétörte: újból az európai uniós átlagnál alacsonyabb lett a magyar gazdaság növekedési üteme. 1996-tól azonban 10 éven keresztül sikerült minden negyedévben magasabb növekedést elérnünk, mint az Európai Unió átlagos növekedése, ami azt is jelenti, hogy 1996 és 2006. III. negyedéve között minden negyedévben valamivel közelebb kerültünk az Európai Unió átlagos egy főre eső fejlettségi szintjéhez. Ez tört meg 2006. IV: negyedévében, amikor az Európai Unió átlagos 3,4 %-os negyedévi növekedési ütemével éppen azonos volt a magyar 3,4 %-os GDP növekedés: megtorpant a magyar gazdaság felzárkózása.

Negyedévről-negyedévre mérve még nőtt is Magyarország lemaradása az EU átlaghoz képest, mert 2006 októbere és decembere között csak 0,8%-kal bővült a magyar GDP a július-szeptemberi időszakhoz képest, míg az uniós átlag ugyanebben az időszakban 0,9 % volt. A magyar gazdaság felzárkózásának megtorpanása annak ellenére következett be, hogy 2004-től kivételes globális és európai konjunktúra érvényesül. A megtorpanás annak ellenére köszöntött be, hogy 2004. május1-től uniós tagos lettünk: ez minden elemző szerint a növekedés és a felzárkózás gyorsulásával jár. A megtorpanás annak ellenére következett be, hogy a kormány nagyarányú eladósítási politikával, kétszámjegyhez közelítő GDP-arányos költségvetési deficittel kétség kívül óriási keresleti lökést adott a választási évben a gazdaságnak. Miközben a magyar gazdaság felzárkózása megtorpant, a térség gazdaságai rekord növekedési ütemeket könyvelhettek el 2006-ban: ez történt Szlovákia, Csehország és Románia esetében. Szlovákia például 2006. IV. negyedévében 9,6%-os növekedést produkált, ami az Európai Unióban a harmadik leggyorsabb GDP növekedés volt a 11 % feletti észt és lett GDP növekedési adat után.

A magyar gazdaság EU-25-ök átlagához történő megtorpanása egyértelműen még nem a 2006. szeptember1-én bevezetett első megszorító csomagnak köszönhető: ennek mértéke még semmiképpen nem magyarázná a növekedési ütem látványos csökkenését és a felzárkózás megtorpanását. Valójában arról van szó, hogy a 2002 és 2006 között követetett sorozatosan hibás gazdaságpolitika ára jelent meg 2006 negyedik negyedévében annak ellenére, hogy a kivételes globális és európai konjunktúra, valamint a kormányzati költekezés óriási tőkeinjekciókat adott a gazdaságnak. A magyar gazdasági felzárkózás megtorpanása nem korlátozódik 2006. IV. negyedévére, várhatóan 2007-2009 során végig érezhető lesz, mert a 2002-2006 közötti hibás gazdaságpolitika még ezt követően is folytatódik: egyaránt érződik a korábbi hibák árnyéka és az új hibák hatása.

Trend

1. A GDP-felhasználás rejtélyes alakulása 2006-ban

2006-ban 3,9%-kal nőtt a magyar GDP, ezzel szemben a belföldi felhasználás csak 0,5%-kal nőtt, miközben a bruttó állóeszköz-felhalmozás 1,8 %-kal és a közösségi fogyasztás 5,5 %-kal csökkent. 2006 igazi közgazdasági rejtélye, hogy hová lett a GDP 3,9%-os növekedéséből származó jövedelemtöbblet?

Háttér

2006. IV. negyedévében ugyan megtorpant a magyar gazdaság felzárkózása az EU-25-ök átlagához, de az év egészében még tisztes 3,9%-os GDP növekedést ért el a magyar gazdaság. Az árutertermelő ágazatok 5%-kal nőttek, ez az ipar kiváló teljesítményén alapult, hiszen a mezőgazdaság és az építőipar termelése jelentősen visszaesett. A szolgáltató ágazatok 3,3%-kal bővültek, de a jelentős mértékben növekvő pénzügyi szolgáltatások ellenére is a szolgáltató szektor növekedése kisebb volt, mint 2005-ban. Az export 18 %-kal és az import 12,6%-kal bővült, valójában az ipari export majdnem ötödével történő bővülése áll a 3,9 %-os GDP bővülés mögött. A 2006. évi magyar GDP adat termelési oldalról tehát rendben van, az export, az árutertermelő ágazatok és a szolgáltató szektor bővülése megalapozza a GDP 3,9%-os növekedését.

Baj van azonban a GDP felhasználási oldalán. A háztartások fogyasztása csak 1,5%-kal bővült, a közösségi fogyasztás egyenesen visszaesett 5,5 %-kal, így a végső fogyasztás csak 0,4 %-kal nőtt. Ráadásul a beruházások (bruttó állóeszköz-felhalmozás) 1,8%-kal csökkentek. A 2006. évi 3,9%-os GDP növekedési ütem mellett a GDP belföldi felhasználása csupán 0,5 %-kal bővült. Hová lett a magyar GDP növekedési többlet 2006-ban?

Elvileg lehetséges, hogy a GDP felhasználásában mintegy 25 %-os részesedéssel bíró felhalmozás annak ellenére jelentősen bővült, hogy a beruházások csökkentek,

ehhez a készletállomány ugrásszerű bővülése szükséges. Ez azonban nem következett be, tehát a készletfelhalmozás nem szívhatta fel a növekedést. Elvileg az is lehetséges, hogy a GDP növekedés többlete a munkavállalóknál csapódott le, akik fogyasztás helyett – hiszen a fogyasztás csak 1,5%-kal nőtt szemben a GDP 3,9 %-os növekedésével – megtakarítottak. A háztartások megtakarításai azonban nem tükrözik ezt a lehetőséget: a GDP többlet nem a háztartások megtakarításait bővítette, sőt a háztartások nettó jövedelempozíciója (megtakarítás és hitelfelvétel aránya) jelentősen romlott. Elvileg az is lehetséges, hogy a GDP jövedelem többletét adósságszolgálatra fordította az ország: azonban a 2006. évi adósságszolgálat nem ugrott meg olyan mértékben, hogy ezt a feltételezést alátámassza. Hová lett akkor a 2006. évi GDP növekedés többlete?

A kérdés azért is izgalmas, mert a GDP felhasználásában mintegy 75 %-kal a fogyasztás és 25 %-kal a felhalmozás részesedik: egyik adat sem alapozza meg azt, hogy a GDP jövedelem többlete akár a fogyasztásnál, akár a felhalmozásnál csapódott volna le. Elvileg két lehetőség maradt: a cserearányok drámai romlása és a profittranszfer. A cserearányok drámai romlása az eddigi adatok szerint 2006-ban nem következett be, mert a 2003-tól kétszeresére növekvő kőolajárak és a háromszorosára növekvő földgázárak további 2006-os megugrása nem következett be: úgy tűnik, a cserearányok oldaláról nem tűnhetett el a többlet. Egyetlen lehetőség maradt: a külföldi cégek rejtett és nyílt profitkivonása ugorhatott meg 2006-ban a korábbi évhez képest. Ezt valószínűsítheti a választási év, majd a 2006 őszi politikai eseménysorozat, a konvergencia programmal kapcsolatos bizonytalanságok és általában a politikai helyzet teljes elbizonytalanodása Magyarországon. Az első adatok alapján tehát úgy tűnik, hogy a 2006. évi 3,9%-os GDP növekedés jövedelemtöbblete egyértelműen nem maradt belföldön, hanem a külföldi jövedelemtulajdonosokhoz került.

Következtetés

2006-ban nyíltan politikai és erkölcsi válság jelentkezett Magyarországon, rejtve azonban – ennek következményeképpen – változott a GDP felhasználási szerkezete. A GDP növekedés jövedelemtöbbletének csupán egyötöde került belföldön

felhasználásra és négyötöde külföldi jövedelemtulajdonosokhoz került. A rejtett és nyílt jövedelemkivonás egyértelműen a politikai bizonytalanság ára volt.

Trend

2. Romló közérzet és rossz makrogazdasági adatok

Az EU-25-ök közül friss felmérés szerint Magyarország az egyetlen, ahol az emberek többsége szerint „a helyzet állandóan rosszabb lesz”. Ugyancsak a legalacsonyabb az EU-25-ök körében azok aránya, akik „boldognak” mondják magukat. A drámaian romló makrogazdasági adatok és az ugyancsak drámaian alakuló közérzeti adatok szorosan összefüggnek egymással.

Háttér

Az Eurobarométer friss felmérése szerint Magyarország az Európai Unió beteg embere. Az életminőséggel való elégedettség terén a magyarok végeztek az utolsó helyen. A létbiztonsággal kapcsolatos közérzet is mélyponton van a felmérés szerint. Magyarországon a második legalacsonyabb azok aránya, akik bíznak munkájuk megtartásában, illetve abban, hogy elbocsátás esetén képzettségüknek megfelelő új munkát találnak. Az EU-25-ök körében végzett felmérés drámai híre azonban az, hogy a megkérdezettek közül 45 % mondta azt, hogy számára az elszegényedés reális kockázat. A felmérés szerint a megkérdezettek döntő többsége abban sem bízik, hogy a jelenleg hozott áldozatok a jövőben megtérülnek, tehát a jövőt kilátástalannak találják. A nyugdíjasok jövőbe vetett bizalma Magyarországon a második legrosszabb, csupán a nyugdíjasok 29 %-a bízik a jövőben szemben a 42 %-os EU átlaggal.

A magyarok körében a felmérés általános következtetései szerint többségben van az az érzés, hogy „állandóan rosszabb lesz”. A magyar válaszolók csupán 30 %-a tartotta fontosnak a politikát, míg a dánok és németek 53 %-a. A válaszolók kétharmada szerint „zéró a bizalmuk” a kormánnyal, a parlamenttel és a politikai

pártokkal kapcsolatban. A kilátástalanság érzésének jele az is, hogy az EU-25-ök körében Magyarország végzett az utolsó helyen abból a szempontból, hogy az emberek szerint szükséges-e tanulni a jelenlegi munkájuk megőrzése érdekében: a magyarok csupán 41 %-a látta ezt szükségesnek, a finnek 88, a dánok 84 vagy az EU átlagos 74 %-ával szemben. Ez azt jelenti, hogy sem a politikában, sem a gazdaságban, sem az adott cégben nem bíznak: ezzel válik teljessé a kilátástalanság érzése.

A magyar emberek közérzetét jellemző adatok szoros összefüggésben vannak a politikai és gazdasági trendekkel. A politikával való szoros összefüggés annak ellenére áll fenn, hogy a magyarok 30 %-a tartja csak fontosnak a politikát, mert a válaszolók kétharmada szerint nincs bizalmuk a politikai intézményrendszerben: ez a magárahagyatottság és kilátástalanság életérzését jelzi. Azért nem tartják fontosnak a válaszolók a politikát, mert nem segít rajtuk és nincs bizalmuk a politikai intézményekben.

A háromszög harmadik pontja a gazdaság: a drámaian romló makrogazdasági adatok és a hibás gazdaságpolitika együtt a személyes életérzésben szintén drámai romlást váltottak ki. Az életminőséget és közérzetet jelző rangsorokban elfoglalt utolsó helyezés és az EU-25-ök körében a makrogazdaság mutatók szerint elfoglalt utolsó, legrosszabb helyezés nem véletlen egybeesés. A legalacsonyabb növekedési ütem, a legmagasabb államháztartási deficit a konjunktúrában is növekvő munkanélküliség, a globálisan és EU gazdaságokban általánosan érvényesülő alacsony árnövekedéssel szemben megugró infláció, a csődök számának növekedése és a forinttal kapcsolatos bizonytalanság olyan makrogazdasági környezet, amelyet az emberek egyéni közérzetükben mélyen átéreznek. Az sem véletlen, hogy az üzleti szektor optimistább, mint az emberek: az üzleti szektor szereplői számára többé-kevésbé van lehetőség a rossz makrogazdasági környezet ellenére a sikerre, de az emberek többsége számára ez már nem járható. Az üzleti bizalmi indexek nem romlanak drámai mértékben akkor, amikor a magyar gazdaság makrogazdasági környezete drámaian romlik, ellenben az emberek, családok és háztartások egyéni és közösségi közérzetét jelző indexek már pontosan tükrözik a gazdasági trendek romlását. Az emberek azonnal és pontosan érzékelik a gazdaság

belső irányítójának változását, míg az üzleti szektor szereplői csak közvetve és késleltetve.

Következtetés

A gazdasági mutatók és a közérzetet jelző mutatók a lehető legszorosabban összetartoznak: az első romlása azonnal és pontosan megjelenik a második romlásában. Az emberek közérzetének és életminőségének gyengesége visszahat a gazdasági trendekre: a kilátástalanság érzése tovább rontja a gazdasági növekedés, munkahelyteremtés, inflációcsökkentés és a többi makrogazdasági cél elérésének esélyét.

Trend

3. Második eladósodás Magyarországon

2006-ban az előző évhez képest 43 %-kal nőtt a fogyasztási hitelek állománya a magyar fogyasztók körében. Ez a legmagasabb növekedési ütem az EU-25-ök körében. A magyar állam újabb, 2002-2006 között végrehajtott eladósodását követően most a háztartások, családok és fogyasztók második eladósodási hulláma indult be.

Háttér

A magyar államadósság/GDP arány 1998 és 2002 között 59 %-ról 54 %-ra csökkent. A családok hitelfelvétele a hosszú távú beruházást jelentő lakáshitelállomány esetében nőtt, de a fogyasztási hitelek esetében nem történt az 1998-2002 közötti szakaszban jelentős fordulat. 2002 és 2006 között azonban az államadósság/GDP arány 54 %-ról 70 % közelébe emelkedett: ez a magyar állam újabb eladósodási hullámát jelentette. A hibás gazdaságpolitika következtében megugró államadósság önmagában is kizárja az euro-zónához történő csatlakozást, miközben a GDP 4 %-át kitevő terhet ró a költségvetésre az államadósság utáni kamatkiadás.

Nem csupán az állami költségvetés egyre növekvő deficitje miatt történik azonban újabb eladósodás Magyarországon, hanem a gazdaságpolitikára adott válaszként a háztartások is eladósodnak. A háztartások jelentős része úgy válaszol a költségvetési megszorításokra, hogy csökkenti megtakarításait, és ugyancsak csökkenti hosszú távú beruházásait. Ezzel szemben az életszínvonalat csökkentő kormányzati intézkedéseket úgy próbálja kivédeni, hogy növeli fogyasztási hiteleit: életszínvonalát újabb eladósodással próbálja meg fenntartani. Ez a lakossági válasz tehát a megtakarításokból, hosszú távú beruházásokból való visszavonulást jelenti, miközben a rövid távú költést, a fogyasztási életszínvonal fenntartását célozza. Ez egyértelműen rövid távú védekezési reakció a magyar családok részéről.

A fogyasztási hitelek 2006-ban 2005-höz képest 43 %-kal nőttek Magyarországon és elérték az 1800 milliárd forintos hitelállományt. Csehországban csupán 14 %-kal nőtt a fogyasztási hitelek állománya, de Lengyelországban is 36 %-kal, miközben Szlovákiában csupán 7,1 %-kal: a lengyelek tehát hasonló választ adnak a kormányzati politikára, mint a magyarok, miközben a csehek és a szlovákok részéről nincs szükség ilyen válaszra, mert nincs megszorítási politika. A magyar háztartások a kiadások emelkedését várják, jövedelemszintjük csökkenését prognosztizálják és általános közérzetük is a legrosszabb az EU-25-ök körében. A magyar háztartások mindössze 6 %-a tervezi, hogy 2007-ben növeli megtakarításait, miközben 92 %-a prognosztizálja azt, hogy jelentősen nőnek a kiadásai. A fogyasztási hitelekkel történő életszínvonal fenntartás egy kényszerű és igen kockázatos válasz a magyar háztartások részéről, mert a forint árfolyamával, a kamatszintekkel és az egyéni élethelyzetek alakulásával kapcsolatos bizonytalanságot visz be a családok pénzügyi helyzetébe. Amennyiben a forint jelentősen gyengül, a kamatszint nő, illetve a családban nő a munkanélküliek száma, akkor a fogyasztási hitel felvételre alapozott egyéni és családi stratégiák kudarcba torkollanak. Ugyanez lehet a következménye annak is, hogy a kiadások még a vártnál is nagyobb mértékben nőnek, mert ebben az esetben is a havi szinten 10-20 ezer forinttal a tervezettnél magasabb kiadás már veszélyezteti a hiteltörlesztést.

A kormányzat hibás gazdaságpolitikája először az államot adósította el újra jelentős mértékben a 2002-2006 közötti időszakban, majd a háztartásokat és a családokat kényszeríti ugyanerre: a korábbi gyors életszínvonal emelkedést ugyanis az emberek

döntő többsége szeretné fenntartani, akár még nagyon kockázatos eszközökkel is. A kormány ráadásul még kockázatosabbá teszi a hitelből történő életszínvonal fenntartás stratégiáját, mert mesterségesen gyorsítja az inflációt, kiszámíthatatlan módon emeli a háztartások kiadási szintjét és a forinttal, valamint a kamatokkal kapcsolatos bizonytalanságot épít be a jövedelemszerkezetbe.

Következtetés

A magyar állam újabb jelentős eladósodásával párhuzamosan megindult a háztartások és családok jelentős eladósodása Magyarországon. Ez a megszorítási politika következtében már nem hosszú távú beruházásokat céloz meg, hanem az életszínvonal rövid távú fenntartását. Ez a kényszerű lakossági válasz óriási kockázatokat visz be többszázezer magyar család életvitelébe a következő évek során.

Trend

4. Kettős valutarendszer Magyarországon

Az új lakáshiteleket már szinte kizárólag svájci frankban veszik fel a magyar háztartások, és csökken a forinthitelek súlya a teljes lakáshitel állományon belül. A forintban nyilvántartott lakáshitelek állománya 2006-ban 27 milliárd forinttal csökkent, tehát az új forintalapú kihelyezések még a törlesztéseket sem fedezik, miközben a svájci frank alapú lakáshitelek duplájára, 216 milliárd forintra növekedtek. Magyarországon 2006-ra már kettős valutarendszer alakult ki: a hitel nélkül vállalkozók és élők körében a forint, a hitelt használók körében a deviza, alapvetően svájci frank a jellemző pénznem.

Háttér

2006 eleje és 2007 eleje között a lakáshitelek állománya Magyarországon 2300 milliárd forintról 2700 milliárd forint fölé nőtt: egy év alatt mintegy 400 milliárd forinttal bővült a lakáshitel állomány. Ezen belül a svájci frank alapú hitelek duplázódtak: 470 milliárd forintról 900 milliárd forint fölé nőttek. Ezzel a forint alapú hitelek 65 %-kal és

a svájci frank alapú hitelek 33 %-kal részesednek az összes lakáshitelen belül, az euro hitelek aránya 1,5 %. A svájci frank alapú lakáshitel állomány ugrásszerű bővülése valójában egy kettő pénzrendszert jelent Magyarországon, mert a hitelt felvevők körében már nem a nemzeti valuta, hanem egy külső pénznem, a svájci frank a döntő többségben használt pénzeszköz. Miután a hitelfelvétel döntően jövőre irányuló gazdasági döntés, ezért a kettős pénzrendszer azt jelenti, hogy minden, ami a napi élethez kapcsolódó finanszírozás az – valószínűleg kényszerűen – nemzeti valutával történik, de a jövőre vonatkozó pénzügyi döntések elkerülik a nemzeti valutát: döntően svájci frankra, egy külső fizetőeszközre épülnek.

Ezzel Magyarország az euro-zónához történő csatlakozás helyett valójában a svájci frankot vezette be második pénznemként.

Következtetés

Magyarországon kettős pénzrendszer alakult ki: a folyó finanszírozás forintban, a jövőt érintő gazdasági döntések finanszírozása jelentős mértékben külső pénzeszközben, döntően svájci frankban történik. A kettős pénzrendszer oka az állammal, kormányzattal és gazdaságpolitikával kapcsolatos bizonytalanság: a nemzeti valuta „leváltása” a jövőt érintő kérdésekben alapvetően a kormány leváltását jelenti. Magyarország csatlakozott egy külső valutaövezethez: azonban ez nem az euro-zóna, hanem a svájci frank zónája.

Trend

5. A magyar gazdaság legfőbb jellemzője 2007-2008-ban a bizonytalanság

A 2002-2006 közötti politikai ciklus legfontosabb gazdaságpolitikai jellemzője az volt, hogy szinte az új kormány megalakulásától kezdve erőteljesen nőtt a kormányzati döntésekkel kapcsolatos bizonytalanság és kiszámíthatatlanság. Ez tette hiteltelenné a 2002-2006 közötti gazdaságpolitikát. A konvergencia program elfogadása és a kormányzat egyensúlyt helyreállító programja a kiszámíthatóságot és stabilitást célozza: ezt ma nem érezni.

2007-2008-ban a magyar gazdaság legfőbb jellemzője továbbra is a bizonytalanság és kiszámíthatatlanság marad. Ezzel a stabilizációs program legfőbb célja és értelme kérdőjeleződik meg.

Háttér

2002 és 2006 között nagyon gyorsan megszűnt a magyar gazdaságpolitika korábbi kiszámíthatósága és stabilitása. 2002 őszén a kormányzat végrehajtotta azt a több száz milliárd forintos jövedelemosztó programot, amelyet programjában megígért, de amelyet nem egyensúlyozott ki egy beruházásélénkítő programmal. Ekkor kezdődött a stabilitás felbomlása és a gazdaságpolitika hitelvesztése. Ezt követte a forint árfolyamával kapcsolatos folyamatosan hibás kormányzati politika, majd az árfolyam hibás módosítása.

A romló makrogazdasági adatok már 2004-re hiteltelenné tették a gazdaságpolitikát, ennek következtében a magyar gazdasági környezet bizonytalanná és kiszámíthatatlanná vált.

A 2006 őszén elfogadott konvergencia programtól várt legnagyobb előny nem a makrogazdasági mutatók javulása, hanem az, hogy megszűnik a gazdaságpolitika és a makrogazdasági környezet kiszámíthatatlansága és bizonytalansága, helyére újból a hitelesség, kiszámíthatóság és stabilitás lép. A makrogazdasági mutatók javulása ugyanis csupán eszköz és nem cél: a cél a gyors növekedés, életszínvonalemelkedés, versenyképességjavulás és a gazdasági kalkulációkat megalapozó kiszámíthatóság. Ezek közül egyiket sem teljesíti a 2007-2008-ban követett konvergencia program, mert ebben a kétéves időszakban nem áll helyre a gazdaságpolitika kiszámíthatósága.

Valamennyi külföldi elemző, a Magyar Nemzeti Bank, valamint a konvergencia programot ellenőrző brüsszeli testületek együttes véleménye szerint jelentős kockázatokat tartalmaz a magyar konvergencia program és a kormány által követett megszorító gazdaságpolitika. Kétséges, hogy fiskális intézkedések nyomán mikor és milyen mértéken csökken újból az infláció. Ugyancsak kétséges, hogy milyen alacsony szintre csökken a magyar GDP növekedés 2007-ben, és különösen az, hogy 2008-ban tart-e még a potenciális növekedési ütemtől elmaradó növekedés.

Kétséges az is, hogy a kormányzat tartani tudja-e a költségvetési deficitre, valamint az államadósság alakulására vonatkozó számait.

A kormányzati gazdaságpolitika egyetlen megbízható, kiszámítható és stabil pontja az export alakulása, ami semmilyen mértékben nem függ a kormányzattól. Sőt, 2006-ban már csökkentek a feldolgozóipari beruházások szemben azzal, hogy a régió valamennyi többi gazdaságában ugrásszerűen nőtt a feldolgozóipari beruházások állománya. Magyarországon tehát a fogyasztás csökkenése, valamint a kis- és középvállalatok csökkenő beruházási tevékenysége után már az exportot húzó nagy feldolgozóipari cégcsoportoknál is csökken a beruházási lendület. Ez minden bizonnyal megjelenik majd a 2008-2010 közötti export növekedési ütemekben, ami tovább növelheti a makrogazdasági pálya kockázatait.

Következtetés

A kormányzati megszorító gazdaságpolitikától és konvergencia programtól döntően a kormányzati hitelesség helyreállítását és a makrogazdasági környezet kiszámíthatóságát várták Brüsszelben és a globális pénzpiacokon. Ezzel szemben 2007-2008-ban egyértelműen fennmarad a magyar gazdaságpolitikával kapcsolatos kiszámíthatatlan és bizonytalan környezet: ezzel a megszorításos gazdaságpolitika legfontosabb célját bizonyosan nem éri el.

Trend

6. Magyarország lemaradt az európai innovációs versenyben

Az Európai Bizottság megállapítása szerint Magyarország innovációs teljesítménye messze elmarad az uniós átlagtól. A 24 innovációs tényező vizsgálata alapján kiadott EU-25-ök rangsorában Magyarország a lemaradó országcsoportba került.

Háttér

Az európai innovációs rangsorban 2006-ban Magyarország abban a 7 országot tartalmazó csoportba került, amely az innovációs teljesítmény szerint lemaradó országokat tömöríti. Ide tartozik Szlovákia, Horvátország, Olaszország, Spanyolország, Észtország, Málta és Magyarország. Az innovatív vállalatok aránya az EU-25-ök átlagában 42 % a 10 főnél nagyobb cégek százalékában, Magyarország esetében ez az arány csupán 21 %: az átlag fele.

Csehország majdnem eléri az EU átlagot, a ranglistát Németország vezeti, a német innovációs szintnek csupán harmada a magyar. A magyar innovációs teljesítmény gyenge pontja a felsőoktatás, a felnőttoktatás, a szélessávú internet alacsony elterjedtsége, a vállalati K+F kiadások alacsony szintje és a kockázati tőke igen szerény jelenléte a magyar gazdaságban. Ezzel szemben a magyar innovációs teljesítmény erős pontjai a külföldi high-tech cégcsoportok magyar leányvállalataiban viszonylag magas foglalkoztatás, az IT kiadások relatív magas szintje és a felsőoktatást megelőző oktatási intézmények relatíve jó szintje. Ha a magyar innovációs teljesítményből kivonnánk a külföldi high-tech cégek teljesítményét, akkor gyakorlatilag a magyar innováció összeomlana: minden bizonnyal az EU-27-es utolsó helyét foglalnánk el, ami pontosan jelzi a magyar gazdaság sebezhetőségét.

Következtetés

A magyar innovációs teljesítmény az EU-27-es utolsó negyedében foglal helyet és az egyik legrosszabb az összes európai ország közül. Minden olyan tényezőben rossz a magyar innovációs teljesítmény, amely döntően a belföldi tulajdonú vállalkozói szektorhoz kapcsolódik, illetve az elmúlt 16 év gazdaságpolitikájához kötődik: a felsőoktatás és felnőttoktatás, a szélessávú internet és a kockázati tőke gyengesége az elmúlt 16 év gazdaságpolitikájának a gyengeségét tükrözi. Az erősségek döntő többségében a múlthoz, valamint az elmúlt 16 év külső tényezőihez kapcsolódnak.

Trend

7. *Nem a tél miatt csökkent a magyar földgázfelhasználás 2006-ban*

2006-ban 3,6%-kal csökkent Magyarországon 2005-höz képest a földgázfelhasználás. Az EU-25-ök körében átlagosan 1,1%-kal csökkent a földgázfelhasználás. Bár 2006-ban 3,6%-kal csökkent Magyarországon a földgázfelhasználás, azonban ez nem az enyhe tél következménye: benne vannak ugyanis a 2006-os erős, hideg tél fogyasztási adatai, de nem szerepelnek benne a 2007 január-februári enyhe tél adatai.

Háttér

Az Európai Unióban a földgázfelhasználás 2006-os adatai szintén nem az időjárás alakulását tükrözik, hanem gazdasági okokra vezethetőek vissza. Ott csökkent jelentősen a földgázfelhasználás, ahol a 2003 utáni újabb energia árrobbanásra gazdaságpolitikai választ adtak és növelték az alternatív, nem szénhidrogén alapú energiaforrások arányát. Ez történt Ausztriában, ahol ugrásszerűen terjed a napeleemes fűtés: 2006-ban már 7%-kal csökkent a földgázfelhasználás.

Ezzel szemben nőtt a földgázfelhasználás olyan országokban, ahol a gazdasági növekedés, életszínvonal emelkedés, tehát általában a gazdasági dinamika igényelte: Észtországban 11 %-kal, Finnországban 8 %-kal, Görögországban 17 %-kal és Írországon 15 %-kal nőtt a földgázfelhasználás 2006-ban 2005-höz képest.

Következtetés

Magyarországon a földgázfelhasználás csökkenése az EU átlag háromszorosa volt 2006-ban, de ebben nem az alternatív energiára való átállás, hanem a gazdasági visszaesés hatásai jelennek meg.

Trend

8. Gazdaságfejlesztési pályázatok: negatív a piaci visszajelzés

2007. március 1-én tette közzé a GKM az EU forrásokra épülő gazdaságfejlesztési pályázatokat. A pályázati piac szereplőinek visszajelzése túlnyomó többségében negatív. Kicsi a támogatásintenzitás, nagyon kevés cég nyerhet, alacsony a vissza nem térítendő források aránya, magas a nettó árbevétel növekmény előírása, és az utolsó pillanatban is jelentősen módosították a pályázatokat: ezek a kritika fő elemei.

Háttér

A kormányzati gazdaságpolitika lényegében egyetlen menekülési utat hagyott a hazai vállalkozói szektornak: az EU forrásokra épülő gazdaságfejlesztési pályázatokon való nyerést. Miután a magyar export 80 %-át nagyvállalatok teljesítik, a maradék 20 % felét külföldi tulajdonban álló kis- és középvállalatok, ezért a hazai foglalkoztatásban 70%-os részesedéssel bíró magyar tulajdonú kis- és középvállalatok számára az exportra épülő fejlődés ma nem járható út. A magyar tulajdonú kis- és középvállalati szektor számára gyakorlatilag az egyetlen kitörési pont maradt az, ha sikeresen szerepelnek az EU forrásokért való versenyben, ezen belül is a gazdaságfejlesztési pályázatokon.

Ezt az esélyt rontják a megjelent pályázatok. A piac szereplői egyértelműen negatívnak értékelik, valamint a korábbihoz képest visszalépésnek a 30 %-os támogatási intenzitást, mert ez azt jelenti, hogy csupán a tőkeerős cégek szállhatnak be az EU támogatásokért folyó versenybe. Az EU források kis- és középvállalkozások részére történő odaítélésének éppen az lenne az értelme, hogy enyhítsék, sőt 2007-2013 között jelentős részben megoldják a hazai tulajdonú vállalkozói szektor tőkehiányát. Ez a jelenlegi kiírási feltételek szerint nem teljesülhet, mert legfeljebb a hazai tulajdonú vállalkozói szektor 1-2 %-a nyerhet majd a pályázatokon. A 30 %-os támogatásintenzitás helyett akár 60-70 %-os támogatást is

lehetne adni az Európai Unió feltételrendszere szerint: a kormány, illetve a GKM ezzel a lehetőséggel tudatosan nem élt.

További probléma, hogy sok vállalatot eleve kizár a pályázati rendszer: azok a cégek, amelyek 2006-ban eredményesen pályáztak a képzési kiírásokra, a 2008-2009-es pályázatokon már nem vehettek részt. A pályázati rendszer valamelyest egyszerűsödött, de még így is olyan bonyolult és időigényes, hogy a pályázók önállóan nem képesek elkészíteni a pályázatokat: szinte kötelező lesz pályázati szakértőket alkalmazni, annak minden súrlódási veszteségével együtt. A nagyvállalatok számára is zavaró a pályáztatásnak az homályos része, hogy az ötéves üzemeltetési kötelezettségű nagyvállalatoknak az utolsó két esztendőben milyen feltételnek kell megfelelniük: csupán az első három évre van árbevétel növekmény feltétel. Az sem megoldott, hogy a beruházás lezárását követően az átlagos nettó árbevétel alakulását cégszinten vizsgálják, miközben a növekményre vonatkozó vállalások csak az adott beruházási projekt által létrehozott kapacitásokra kellene kiterjedniük.

Összességében az új beruházási pályázatok rendkívül szigorú feltételei megdöbbentették a pályázókat, és minimálisra csökkentették a magyar tulajdonú kis- és középvállalatok pályázati esélyeit. A pályázati rendszer körüli közigazgatási munka minőségét az is minősíti, hogy a pályázati kiírás határideje előtt egy nappal kétszeresére emelték az árbevétel-növekmény elvárását.

Következtetés

A kormányzat, ezen belül a GKM pályázati rendszere egyértelműen háttérbe szorítja a magyar tulajdonú kis- és középvállalatokat az európai uniós források elosztásában. Az első pályázatok megjelenése után világos, hogy a sikeres pályázatot döntő részben csak külföldi tulajdonú nagyvállalat exportcélú fejlesztése ér majd el. Az kap pénzt, akinek amúgy is van és bankhitelből is fedezhetné a fejlesztési forrást, de nem jut pénzhez az a magyar tulajdonú kisvállalkozás, amely tőkehiányos és banki hitelért is kis eséllyel versenyez.

Trend

9. Tőkevonzás és életminőség

A közép- és kelet-európai régió tőkevonzó képessége ma már nem az olcsó munkaerőtől függ, hanem minőségi tényezőktől. Az életszínvonal, az életminőség, a jó közérzet, a jó infrastruktúra humán erőforrás minősége határozza meg a régió országainak, ezen belül az egyes gazdasági területeknek és városoknak a tőkevonzó képességét.

Háttér

Az 1990-es évtizedben a közép- és kelet-európai régióba áramlott külföldi működő tőke elsősorban két szempont miatt érkezett: a privatizáció révén szerezhető piacok, és az olcsó munkaerő vonzotta a tőkét. A privatizáció gyakorlatilag lezárult a régió egészében, ezért ez a szempont ma már nem döntő a tőkevonzó képességben egyik ország esetében sem. Ugyancsak változott az olcsóság, takarékoság szempontja: ma már elsősorban nem az olcsó munkaerőt keresik a külföldi befektetők, hanem a minőségi tényezőket.

Egy friss felmérés szerint a munkaerő költségét, illetve az irodapiac árszintjét csupán 36, illetve 29 %-ban tartják fontos befektetési szempontként a külföldi beruházók. A befektetők kétharmada elsősorban a piacok, beszállítók és fogyasztók könnyű elérhetőségét tartja fontosnak. A külföldi befektetők 59 %-a a szakképzett munkaerő rendelkezésre állását, 55 %-a a nemzeti és nemzetközi közlekedési hálózat fejlettségét tartja fontosnak. A befektetők fele a telekommunikációs infrastruktúra minőségét helyezi első helyre.

Felértékelődtek a külföldi befektetők szempontjai között az életszínvonallal, életminőséggel és közérzettel kapcsolatos tényezők. Miután a szakképzett munkaerő rendelkezésre állása is fontos, valamint a humán infrastruktúra (oktatás, K+F, kultúra) minősége szintén vezető szempont, ezért összességében megállapítható, hogy a mennyiséggel szemben a minőség, és a takarékosági szemponttal szemben szintén a minőségi környezet vált a legfontosabb befektetési szemponttá. Az összes

szempontot együtt kezelve kiderül, hogy a humán erőforrás, az emberi környezet szempontjai a legfontosabbak: ezért kerül vezető helyre az életszínvonal, életminőség és közérzet. Oda áramlik már ma is a legtöbb külföldi tőke a régióon belül ahol az emberek jól érzik magukat, jól élnek, magas az életminőség, bizakodóak, és állandóan képzik magukat. A tőke tehát a jó élet felé áramlik.

Következtetés

Magyarország külföldi működő tőkevonzásban meggyengült pozíciója rejtett, de döntő módon annak a következménye, hogy megrendült az életszínvonal, életminőség és közérzet terén a magyar vezető pozíció. Miután a legtöbb tőke már oda áramlik, ahol a legjobb élni, és ahol az emberek a legjobban érzik magukat, ezért Magyarország csak abban az esetben szerezheti vissza korábbi vezető tőkevonzó képességét, ha javul a közhangulat, közérzet, életminőség és emelkedik az életszínvonal.

Trend

10. A férfiak és nők közötti jövedelemarány kedvező

Az EU-27-ök körében 25 %-kal többet keresnek a férfiak, mint a nők azonos munkakör és teljesítmény esetén. Magyarországon ennél kedvezőbb a helyzet: azonos feltételek mellett a férfiak és nők jövedelemkülönbsége csupán 15 %.

Háttér

A férfiak és nők jövedelme közötti különbség – azonos munkakör és teljesítmény esetén – Nagy-Britanniában a legnagyobb az EU-27-ök körében (30 %), és Szlovéniában a legkisebb (11 %). Magyarország a legjobb első három között van a 15 %-os különbséggel. Magyarország jó helyezése mögött a nők körében gyorsan bővülő tudásszint, diploma áll.

Míg a 15-60 év közöttiek körében 2006-ban a nők foglalkoztatása Magyarországon 51,1% volt, addig a férfiak esetében ez 63,9% volt. Mindkét adat a harmadik legrosszabb az EU-27-ek között, mind a nők, mind a férfiak foglalkoztatási rátájában, csak Lengyelország és Málta kerül Magyarország mögé. Ezzel szemben a 25-59 év közöttiek felsőfokú végzettsége területén 2006-ban Magyarország viszonylag jól teljesít: adott korcsoportban a nők majdnem 20%-a és a férfiak 16 %-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel. Magyarország mögött végzett a 25-59 év közötti nők felsőfokú végzettsége terén Ausztria, Szlovákia, Csehország és Románia is. Míg az EU-27-ek körében a 25-59 év közötti korosztályban a nők 23,8 %-a, addig a férfiak 23,1 %-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel: mindkét esetben a magyar adat relatíve jó.

Magyarországon a férfiak és nők jövedelmi különbségeinek EU-27-eken belüli jó helyezése annak köszönhető, hogy a 25-59 év közötti korosztályban a nők felsőfokú végzettsége területén Magyarország 19,7%-os adata sokkal jobb, mint a férfiak 16,3 %-os részaránya: a nők körében több a felsőfokú végzettségű, mint a férfiak körében.

A férfiak-nők jövedelemkülönbségében mutatkozó relatíve jó magyar pozíció ugyanakkor nem jelenik meg az adómorálban. Az Európai Unióban a férfiak kétszer gyakrabban dolgoznak feketén, adózás elkerülő munkakörben, mint a nők. A felmérések szerint a női munkavállalók közül csak minden hetedik próbál csalni adóbevallása összeállításánál, a férfiaknál ez az arány 25 %. A magyar adómorálnál még nem érvényesül a férfiak-nők jövedelménél mutatkozó kedvező pozíció, amiben minden bizonnyal nem a nők a ludasak, hanem az adórendszer.

Következtetés

A magyar férfi és női munkavállalók jövedelemkülönbsége 15 %, szemben az Európai Unió 25 %-os szintjével, ezzel Magyarország az EU-25-ök legjobb három országa közé kerül. Ez a női munkavállalók magasabb felsőfokú végzettségének köszönhető.

Trend

11. A versenyképesség rejtett forrása: női vezetők

Az USA és az Európai Unió közötti jelentős versenyképességi különbség egyik oka, hogy az amerikai gazdaságban nagyságrendileg magasabb a női vezetők aránya, mint az EU-ban. Ez az összefüggés Magyarországra is érvényes.

Háttér

Az USA vállalatainál a felsőszintű vezetésben minden ötödik helyet (20%) nők töltik be, ezzel szemben az Európai Unióban csupán minden 20. vezető pozíciót (5%) tölt be nő. Az USA egyetemeken a professzorok 20 %-a nő, az Európai Unióban csupán 10 %. A nők vezető állásban való magasabb száma közvetlen és közvetett módon egyaránt növeli egy gazdaság versenyképességét.

Ha több nő dolgozik vezető állásban, ezzel nő a kereslet olyan szolgáltatások iránt, amelyeket korábban az otthoni női munkaerő végzett el: házimunka, gyermekfelügyelet, beszerzés. A jól képzett női munkaerő vezető pozícióba történő bevonása nem jár együtt magasabb egészségbiztosítási és nyugdíjkiadásokkal, szemben azzal az esettel, ha külföldről érkező vezetővel töltik be az adott cég vezető pozícióit. A nők mindenképpen hozzájutnak az adott juttatásokhoz, függetlenül attól, hogy otthon maradnak vagy dolgoznak, ezen belül vezető állást töltik be.

Norvégiában 2007 elején törvényt fogadtak el arról, hogy a vállalati igazgatótanácsokban minden nemnek legalább 40 %-os számarányban kell jelen lennie. Ha ennek egy vállalati igazgatótanács nem felel meg, akkor az adott igazgatótanácsot bírósági úton lehet feloszlatni. A nemzetközi versenyképességi listákon egyértelműen vezetnek azok az országok – skandináv országok, USA – amelyekben a jól képzett nők magasabb arányban vesznek részt a munkaerőpiacon,

ezen belül a felsőfokú végzettségű nők magasabb arányban töltenek be vezető pozíciókat az üzleti szektorban.

Magyarországon a felsőfokú végzettségűek körében magasabb a nők aránya, mint a férfiaké, ez alapot teremthet arra, hogy több nő kerüljön vezető állásba a gazdasági életben. Nem csupán a gazdasági életben, hanem a közéletben, közigazgatásban és politikában is ugyanez az alapja annak, hogy több nő töltsön be vezető tisztséget és pozíciót. Az Európai Unió egészére, ezen belül Magyarországra is érvényes az a közgazdasági összefüggés, hogy a 21. század egészében a versenyképesség és innováció egyik legjelentősebb forrása az lesz, hogy milyen gyorsan és hatékonyan sikerül a sajátos női tehetséget és képességet bevonni a társadalmi és üzleti élet vezető pozícióiba.

Következtetés

Magyarországon, ahogy az Európai Unió többi országában is, szemléletváltásra van szükség: több nőt érdemes bevonni az üzleti, közigazgatási és politikai élet vezető pozícióiba. Magyarországon erre a nők körében a férfiakénál magasabb felsőoktatási képzettségi arány ad lehetőséget.

Trend

12. Gyorsan bővül a felsőfokú végzettségűek aránya Magyarországon

2001-ben 940 ezer diplomás volt Magyarországon, az előrejelzések szerint 2021-ben 1,6 millió magyarnak lesz felsőfokú végzettsége. Az érettségizettek száma 2,2 millióról 3 millióra emelkedik, a szakmunkások száma a jelenlegi 1,6 millióról 20%-kal, 1,9 millióra nő.

Háttér

A KSH által készített előrejelzés szerint 2021-ben 9,7 millió magyar él Magyarországon és közülük 1,6 milliónak lesz diplomája. A csak 8 osztályt végzettek

száma 2,9 milliőről 1,6 millióra fogy. Jobb hír valószínűleg az, hogy a 8 osztályt be nem fejezők száma a mai 1 milliőről 200 ezerre csökken a prognózis szerint. Az iskolázottság javulásával azonban az életkor is kitolódik 2021-re. A mai prognózisok szerint 2021-ben a férfiak átlagosan 74,3, a nők 80,9 éves korukig élnek.

A kedvező előrejelzések mellett kedvezőtlen tendencia a népességfogyás: 2001 és 2021 között várhatóan 700 ezerrel többen halnak meg, mint ahány gyermek születik Magyarországon. A megyék létszáma Pest, Fejér és Győr-Moson-Sopron kivételével csökken. A lakosság szám fogyása Budapesten lesz a legnagyobb. A prognózis szerint 2021-ben várhatóan 4,4 millióan lesznek jelen a hazai munkaerő piacon, miközben 2001-ben még csupán 4,1 millió volt ez a szám. A prognózis szerint csökken a munkanélküliek száma: a jelenlegi 438 ezerrel szemben 249 ezren lesznek munka nélkül. A munkaerőpiaci aktivitás várható javulása egyértelműen az iskolázottság emelkedésének köszönhető majd.

Következtetés

A KSH prognózisa igen kedvező, valószínűleg több helyen is túlságosan kedvező. Más prognózisok szerint lényegesen gyorsabb lesz a népességfogyás, miközben a társadalmi rétegek elszegényedése és a tartós munkanélküliség magas állománya miatt a tudástőke bővülése nem lesz olyan mértékű, mint a hivatalos előrejelzés.

Trend

13. Magyarország két kitörési pontja: az egészségipar és a tranzit-gazdaság

Az NFT II. talán legnagyobb hiányossága az, hogy 7-9 kitörési pontot határoz meg Magyarország számára: ez induláskor túl sok, az eredmény várhatóan túl kevés lesz. Ezzel szemben Magyarország számára valójában két kitörési terület ígérkezik: a széles értelemben vett egészségipar és az ugyancsak széles értelemben vett tranzit-gazdaság.

Háttér

A 2007-2013 közötti időszakra született Nemzeti Fejlesztési Terv II. hibásan határozza meg Magyarország gazdaságfejlesztési prioritásait. Ebben nem egy, legfeljebb két kitörési terület szerepel, hanem 7-9. A hibát erősíti, hogy a 7 régió pólusvárosaira is 7-9 gazdaságfejlesztési prioritás, kitörési pont került meghatározásra. Magyarország egésze is kicsi az európai uniós és globális versenytársakhoz képest, egy-egy magyar régió különösen nehéz helyzetben lenne, ha 7-9 prioritással kellene versenyeznie a többi európai és globális régióval.

Magyarország számára azonban nagyon egyszerű a „kitörési képlet”: az egészségipar és a tranzit-gazdaság jelenti a megoldást. A széles értelemben vett egészségiparba beletartozik a biotechnológia, az orvosi kutatás, a teljes egészségügy, az egészségturizmus és a gyógyfürdők fejlesztése, a turizmus egésze, a humán infrastruktúra fejlesztése, az oktatás és tudástőke bővítése, a kutatás és fejlesztés, a kultúra, a hungarikumok és magas hozzáadott érték tartalmú mezőgazdaság, az élelmiszeripar és a gyógyszeripar. Ebbe az egészségipari kitörési vonalba gyakorlatilag valamennyi magyar település, város és régió beletartozik: a nagy egyetemmel rendelkező városok és a legkisebb települések lényegében azonos eséllyel vehetnek részt az „egészségipari kitörési vonal” egyes elemeinek fejlesztésében. Miután termálvíz Magyarország területének 80%-a alatt rendelkezésre áll, valamint a turizmus számára Magyarország lényegében minden települése rendelkezik vonzerővel, ezért a széles értelemben vett „egészségipari kitörési vonal” az ország teljes területét, a legkisebbtől a legnagyobb népességű településekig valamennyi települést, és az üzleti élet valamennyi szereplőjét lefedi.

A 21. századi magyar siker, ezen belül a régiók, megyék, városok és kisebb települések sikere azon alapul, hogy az „egészségipar kitörési vonal” keretében olyan fejlesztéseket indítsanak, amelyeknek már van előzménye az adott településen, különleges adottságok állnak rendelkezésre, valamint az ott élő és dolgozó munkaerő, vállalkozói környezet alkalmas az adott stratégia végigvitelére.

A másik kitörési terület a tranzit-gazdaság. Európában Magyarország földrajzilag észak és dél, nyugat és kelet között hídként működik. Magyarország híd-szerepe

zavartalanul érvényesülhet NATO és európai uniós tagságával. Erősíti Magyarország híd-szerepét Románia és Bulgária új EU tagsága is. Magyarország híd-szerepét akkor tudja kihasználni, ha kiépíti a tranzit-gazdaság valamennyi feltételét: ezek között elsősorban a fejlett közlekedési infrastruktúra, a logisztikai hálózatok, a globális európai szolgáltató-központok, valamint a kommunikációs és informatikai hálózatok szerepelnek.

A „Tranzit-gazdaság kitörési vonalban” ugyancsak szinte valamennyi magyar település részt vehet, mert az ország mérete és földrajzi elhelyezkedése miatt előbb-utóbb erre mindenkinek lesz esélye. A külföldi működő tőke egyértelműen a meglévő autópályák nyomvonalát használta, az új globális és európai szolgáltató-központok a tudásközpontokra települnek, a turizmus központjai is bekapcsolódnak a közlekedési vonalakba, továbbá a kommunikációs és információs hálózatok kiépülése már nem igényel nyomvonalas közlekedési infrastruktúrát. Ez együtt ad lehetőséget arra, hogy gyakorlatilag minden magyar település és cég részt vehessen ebben a kitörési vonalban.

Következtetés

A Magyar Nemzeti Fejlesztési Terv teljes átalakításra szorul, mert abban túl sok kitörési pont szerepel, miközben az eredmény csak nagyon sovány lesz. A 7-9 kitörési ponttal szemben a széles értelemben vett egészségipar és a tranzit-gazdaság lényegében valamennyi magyar település és vállalkozás számára kitörési pont lehet a 21. század első évtizedeiben. Ennek szellemében szükséges átdolgozni az NFT programjait.

Trend

14. A magyar gazdaságpolitika liberális bírálata

A világ vezető közgazdasági hetilapjának budapesti konferenciáján kemény bírálat érte a magyar kormányt és gazdaságpolitikát: ez a kritika liberális szemszögből érkezett és teljes mértékben jogos volt.

Háttér

A globális és európai üzleti élet vezető szereplői, közöttük a liberális és neoliberais közgazdasági stratégiai központok egyértelmű bírálatban részesítették Magyarországot és a magyar kormányt és a magyar kormány gazdaságpolitikáját (The Economist konferencia, Budapest).

Az első és talán legfontosabb eleme a kritikának az, hogy a kormánynak nincs egységes jövőképe. Az egységes jövőkép hiánya gyakorlatilag esélytelenné teszi a felzárkózás programját, mert minden eddigi sikeres globális és európai felzárkózás egységes jövőképen alapult. Magyarországnak nincs 2020-ig terjedő jövőképe, egységes hosszú távú fejlesztési koncepciója: ez önmagában is kudarcra ítéli a kormányzat konvergencia programját és a nemzeti fejlesztési tervet.

A bírálat része, hogy Magyarország veszített korábbi munkaerőpiaci előnyéből, amely a szakképzés gyengeségeinek, valamint a felsőoktatás és felnőttképzés alacsony minőségének köszönhető.

A bírálat további eleme a közbeszerzés átláthatatlan rendszere. Az adórendszer teljesen alkalmatlan a liberális elemzések szerint arra, hogy a magyar gazdaság versenyképessége javuljon a globális és európai versenytársakhoz képest.

A közszféra egészét érintő reform koncepciója is hiányzik, az egyes területeken elindult lépések átláthatatlanok és előkészítetlenek. Alacsony a hazai felsőoktatás színvonala, ezen belül is különösen a műszaki diplomások aránya kirívóan alacsony. Gyenge az informatika terjedése a magyar üzleti életben és a társadalomban.

A liberális bírálat kiterjedt arra is, hogy Magyarország ma már nem csupán politikailag megosztott, hanem a gazdasági hatékonyság szempontjából is óriási szakadék alakult ki a magánszektor és a közszféra között.

A liberális vélemény szerint csak az a kormányzat képes hatékonyan átalakítani a közszférát, amelyet a társadalom többsége támogat: ez a feltétel Magyarországra ma nem áll fenn.

Következtetés

A világ vezető közgazdasági hetilapjának budapesti konferenciáján megfogalmazott liberális bírálatok teljes mértékben egybe esnek a magyar ellenzék és a teljes közgazdasági szakma véleményével. A kormányzat nem csupán 2002 és 2006 között követett egy gazdaságpolitikailag hibás vonalat, hanem a jelenlegi „kiigazítási és reform” szakasz is alapvetően hibás.

Jövőkép nélkül, társadalmi támogatás nélkül, átlátható reformprogram nélkül vág bele a kormány a változtatásokba: ez liberális, szociáldemokrata és néppárti politikai oldalról egyaránt elfogadhatatlan, míg a piac és a közösségek szempontjából is kudarcra van ítélve.